

УДК 378.14+37.014.5(4:477)

Н. Г. Сидорчук,
кандидат педагогічних наук, доцент
(Житомирський державний університет імені Івана Франка)

ЗМІСТОВА ХАРАКТЕРИСТИКА КАТЕГОРІЇ "СИСТЕМА ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ УНІВЕРСИТЕТІВ" У КОНТЕКСТІ ЄДИНОГО ЄВРОПЕЙСЬКОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ

У статті представлено сутнісну характеристику поняття "система професійно-педагогічної підготовки студентів університетів" на основі семантичного аналізу його складових. Дослідження орієнтовано на модернізацію освітнього простору на засадах євроінтеграційних процесів. Результатом написання статті є представлення робочого означення досліджуваного поняття.

Одним із стратегічних завдань модернізації вищої освіти в Україні в контексті вимог єдиного європейського освітнього простору є розвиток освітніх систем, у тому числі професійно-педагогічних систем підготовки студентів університетів. Розв'язання зазначеного завдання потребує проведення семантичного аналізу зазначеної категорії, встановлення логічних зв'язків між поняттями, що складають зазначену категорію. Представлення сутнісної характеристики й стало метою нашого дослідження.

Теоретичну основу дослідження становлять фундаментальні положення: теорії систем та їх розвитку (А. М. Алексюк, І. В. Блауберг, Н. В. Кузьміна), організації навчального процесу у вищій школі, зокрема в університетах (С. І. Архангельський, А. В. Глузман, І. А. Зязюн, В. А. Козаков, О. П. Мещанінов).

Базовою категорією досліджуваного явища є система. У перекладі з грецької "systema" – ціле, яке складається із частин; об'єднання [1: 415]; складений [2]. Термін "система" існує вже більш ніж два тисячоліття. Найбільш широко окреслений термін спочатку використовувався в механіці, де позначав матеріальну систему, тобто сукупність матеріальних одиниць, підпорядкованих певним зв'язкам. Основні пріоритети застосування такого роду систем були спрямовані на розв'язання завдань динаміки, що досліджували причинно-наслідкові механізми руху [3: 3].

Становлення динаміки як науки пов'язане з такими іменами, як Галілей, Гюйгенс, Ньютон. Відомо, що Ньютон не тільки дав точне формулювання основних законів механіки, але й відкрив диференціальне числення, на якому ґрунтуються відповідні математичні моделі *механічних систем*. За таких умов моделі, що використовують диференціальні рівняння, виявилися настільки вдалим, що пізніше використовувалися для опису цілого ряду фізичних явищ – електричних, електромагнітних, гідравлічних тощо [3: 3-4]. У останні десятиліття вони застосовувалися навіть для опису бойових операцій [4], глобальних процесів, що відбуваються у світі [5], а також таких процесів, у яких ведуча роль належить живій природі взагалі і людині зокрема. З середини ХХ ст. система стає одним із ключових філософсько-методологічних та спеціально-наукових понять [6].

Існує понад 500 визначень терміну "система", однак, використовуючи будь-яке з них, у першу чергу, необхідно спиратися на ті завдання, які ставить перед собою дослідник [7: 15-16]. Одне з перших визначень системи (1950 рік) належить австрійському біологу, засновнику загальної теорії систем Л. фон Берталанфі, згідно з яким система складається з деякої кількості взаємопов'язаних елементів. Оскільки між елементами системи існують певні взаємозв'язки, то мають бути й структурні відношення [7: 16].

У "Толковом словаре" Д. М. Ушакова знаходимо таке визначення системи: "порядок, обусловленный правильным закономерным расположением частей в определенной связи" [8]; "Толковом словаре" В. І. Даля "система – порядок расположения частей целого, предначертанное устройство, ход чего-либо, в последовательном, связном порядке" [9].

"Большой энциклопедический словарь", "Российский энциклопедический словарь" та "Современная энциклопедия" дають практично ідентичну інтерпретацію системи як "множества элементов, находящихся в соотношениях и связях один с другим и создающих определенную целесообразность, единство" [10; 11; 6]. У словнику "Профессиональное образование..." систему розглядають як множину закономірно пов'язаних між собою елементів (предметів, явищ, поглядів, знань тощо), що являє собою певне органічне утворення, цілісність [12: 301].

В "Універсальному словнику-енциклопедії" система – "внутрішньо впорядкована структура елементів, яка становить цілісність, сукупність організаційних засад, норм та правил, обов'язкових для певної галузі (наприклад, фінансова система, система освіти); сукупність способів дій (метод)" [13: 1115]. З позицій завдань нашого дослідження зазначені тлумачення доповнюють характеристики, що подаються в "Словаре терминов антикризисного управления": "система – единство, состоящее из взаимозависимых частей, каждая из которых привносит что-то конкретное в уникальные характеристики целого" [14]. Разом з тим, як зазначено у Вікіпедії, характерною ознакою система як

множини взаємопов'язаних об'єктів, організованих певним чином у єдине ціле, є виділення їх із середовища на певний час з певною метою [15].

У сучасній теорії пізнання поняття "система" є загальнометодологічним. Ґрунтовний аналіз цілого ряду означень поняття "система" зроблений В. Н. Садовським. У роботах філософів І. В. Блауберга, А. І. Уємова, Б. С. Українцева, Е. Г. Юдіна та інших глибоко проаналізовано різноманітні визначення поняття "система"; специфіка системного дослідження і вимоги, яким це дослідження має відповідати; представлений понятійний апарат щодо визначеної проблеми. Цілий ряд дослідників визначають систему як цілеспрямовану множину взаємопов'язаних елементів будь-якої природи. Згідно з цим визначенням система функціонує для досягнення деякої мети. Це визначення є достатньо коректним для соціологічних і технічних систем, але не підходить для систем навколишнього середовища (наприклад, біологічних), мета функціонування яких не завжди відома [7: 16]. На сучасному етапі розвитку науки з позиції загальної теорії систем воно розглядається як множина взаємопов'язаних елементів, що утворюють цілісність, стійку єдність із середовищем, якому притаманні інтегральні властивості й закономірності [16].

Таким чином, як зазначає В. М. Томашевський, система – це щось більше, ніж сукупність елементів. Аналізуючи систему, необхідно враховувати оцінку системного (синергетичного) ефекту. Властивості системи відмінні від властивостей її елементів, і залежно від властивостей, якими цікавляться дослідники, та ж сама сукупність елементів може бути системою або ні [7: 16].

Аналіз представлених тлумачень показав, що головними ознаками категорії "система" є її цілісність як об'єкта; наявність множини елементів, які займають чітко визначені місця; наявність взаємних стосунків та зв'язків між елементами, що утворюють її цілісність. Особливістю досліджуваної категорії є її професійно-педагогічна спрямованість у межах підготовки, що реалізується завдяки освітянській діяльності університету як складової вітчизняної системи освіти та світового освітнього простору.

Термін "підготовка", як зазначає "Толковый словарь" Д. М. Ушакова, є похідним від дієслів "подготовить-подготавливать-подготавливать" [17], тобто навчити, дати необхідні для чого-небудь знання. Словник С. І. Ожегова пояснює значення терміна "підготовка" як запас знань, отриманих ким-небудь [18: 532], а в "Современном толковом словаре русского языка" Т. Ф. Єфремовою доповнюється: "запас знаний, навыков, опыта, приобретенный в процессе учебы, практической деятельности..." [19].

За визначенням, поданим в "Энциклопедии профессионального образования", "підготовка" є загальним терміном, який вживається щодо прикладних завдань освіти, коли мова йде про засвоєння соціального досвіду з метою його подальшого використання для виконання специфічних завдань практичного, пізнавального або навчального характеру, здебільшого пов'язаних з певним видом діяльності. Термін вживається у двох значеннях: а) наuczіння – формування готовності до виконання завдань, які будуть поставлені; відображає два види діяльності – навчання і учіння; у вузькому трактуванні – спеціалізоване навчання; б) готовність – наявність компетентності, знань і вмінь для виконання поставлених завдань [20: 272]. Зазначені завдання прозв'язуються у ході професійної підготовки.

У "Большой советской энциклопедии" професійна підготовка розглядається як сукупність спеціальних знань, умінь та навичок, що дозволяють виконувати роботу у певній галузі діяльності. Залежно від кваліфікації розглядають чотири її рівні, що потребують відповідної професійної освіти (вищої, середньої спеціальної, професійно-технічної та елементарної) [21].

Поняття "професійна підготовка" у "Педагогической энциклопедии" визначається як сукупність спеціальних знань, навичок і умінь, якостей, трудового досвіду і норм поведінки, які забезпечують можливість успішної роботи у певній професії. Згідно трактування, даному у джерелі, професійна підготовка носить інтегративний характер і здійснюється у процесі всіх основних видів пізнавальної і творчої діяльності тих, хто навчається. Її мета – сприяти формуванню стійких орієнтацій на трудовий спосіб життя, морально-психологічної і певною мірою практичної готовності до праці [22: 549].

У сучасній психолого-педагогічній літературі існує декілька підходів до визначення сутності поняття професійна підготовка. Психологи розглядають її як засіб приросту індивідуального потенціалу особистості, розвитку резервних сил, пізнавальної й творчої активності на основі оволодіння загальнонауковими та професійно значущими знаннями, вміннями й навичками. Представники педагогічної науки вбачають сутність такої підготовки в набутті людиною професійної освіти, що є результатом засвоєння інтелектуалізованих знань, умінь та формування необхідних особистісних професійних якостей.

Всебічний аналіз професійної підготовки проведений у працях В. А. Семиченко. Вона розглядає її у трьох аспектах: як процес, в ході якого відбувається професійне становлення майбутніх спеціалістів; як мету і результат діяльності вузу; як сенс включення студента у навчально-виховну діяльність [23].

Виходячи із зазначеного вище, особливістю поняття "професійна підготовка" є її спрямованість на певну професію шляхом оволодіння певною системою професійних знань, умінь та навичок у закладах вищої та середньої спеціальної освіти. Особливістю зазначеної категорії є її чітко виражена фахова спрямованість – педагогічна.

Професійна підготовка для різних освітньо-кваліфікаційних рівнів визначається галузевими стандартами вищої освіти та стандартами вищої освіти вищого навчального закладу. Як показав аналіз спеціальної літератури, професійна підготовка в галузевих вищих навчальних закладах поділяється на три головні напрями: фундаментальна, гуманітарна, професійно-практична [24]. Педагогічна підготовка за таких умов є складовою гуманітарної.

Термін "професійна підготовка" для педагогічного навчального закладу часто ототожнюється з терміном "професійно-педагогічна підготовка". Фактично останній вказує лише на особливу фахову спрямованість професійної підготовки, що здійснюється в педагогічних навчальних закладах. У практичній діяльності вищого педагогічного навчального закладу вона складається з фундаментальної, методичної, інформаційно-технологічної, практичної, соціально-гуманітарної та психолого-педагогічної (або професійно-педагогічної, або педагогічної) [25], тобто педагогічна спрямованість є внутрішнім наповненням професійної підготовки вчителя, її важливою складовою.

Якщо педагогічну підготовку розглядати як процес оволодіння студентами змістом педагогічних дисциплін [26: 36; 37], то її результатом є педагогічна освіта – сукупність загальнотеоретичних і фахових педагогічних знань та практичних умінь, навичок, необхідних для реалізації практичної діяльності в навчально-виховних установах [27: 1971].

Підготовка фахівців відповідного рівня, задоволення потреб особи в поглибленні і розширенні освіти на базі середньої (повної) загальної, середньої професійної освіти (в тому числі й педагогічної) реалізовується в освітніх установах вищої професійної освіти (вищих навчальних закладах) [28].

Аналіз історичного розвитку освіти дає можливість виділити два шляхи підготовки фахівців до здійснення педагогічної діяльності – англосаксонську та французьку. Перший реалізується університетами, другий вид – спеціалізованими вищими школами університетського типу [29: 12]. В Україні підготовку фахівців до викладання у школі відповідних предметів (педагогічну підготовку у розумінні фахової) здійснюють педагогічні навчальні заклади та ряд факультетів "класичних" університетів.

На початку 90-х років вже в незалежній Україні мережа університетів почала швидко розширюватися шляхом створення так званих "галузевих" (за 25 ст. Закону України "Про вищу освіту" – профільні) університетів (економічні, технічні, транспортні тощо). Разом з тим, частина вищих навчальних закладів (у тому числі й педагогічних) отримала статус класичних університетів, де збережено педагогічні спеціальності та акредитовано нові профільні (непедагогічні). Поява нових форм вищого навчального закладу IV рівня акредитації в Україні (сучасного вітчизняного університету) природно вимагала суттєвих змін змісту їх діяльності в цілому та педагогічної складової зокрема.

Хочеться зазначити, що педагогічна підготовка є складовою фаховою для всіх форм вищого навчального закладу. Вона є її традиційним елементом незалежно від спеціальності, що отримує майбутній фахівець (менеджер, агроном, економіст тощо), однак для педагогічних та непедагогічних спеціальностей, що отримують в університеті, має свої особливості.

Педагогічна підготовка для педагогічних спеціальностей університетів (у тому числі й для профільних) є їх атрибутивною складовою, а сам зміст її змінюється лише з урахуванням євроінтеграційних процесів у освіті. Педагогічна підготовка студентів університетів (у тому числі й профільних) непедагогічних спеціальностей виступає компонентом їх цілісної фахової підготовки. В умовах формування нового покоління професіоналів педагогічні дисципліни для студентів непедагогічних спеціальностей викладаються у межах загальноосвітньої підготовки та обумовлюють *гуманізацію* фахової (фундаментальної) [30: 7].

С. У. Гончаренко в "Українському педагогічному словнику" університет розглядає як багатопрофільний вищий навчальний заклад, де готують висококваліфіковані кадри з широкого кола спеціальностей у галузі природничих, суспільних і гуманітарних наук [31: 339]. Як зазначалося вище, університети можуть бути класичними (багатопрофільними) чи профільними, тобто технічними, технологічними, економічними, педагогічними, медичними, аграрними, мистецькими, культурологічними тощо [32: 92, 95]. На практиці маємо класичні, що із часу заснування мали відповідний статус, класичні, що утворені на базі інститутів (як правило, педагогічних) та профільні, що реорганізовано із інститутів відповідних профілів.

У нашому дослідженні "університет" будемо розглядати у загальному його тлумаченні (відповідно до 25 статті Закону України "Про вищу освіту"), оскільки метою його реалізації є вивчення особливостей педагогічної складової фахової університетської підготовки майбутнього спеціаліста.

У наукових джерелах з педагогіки вищої школи термін "університетська педагогічна освіта" практично не зустрічається. У "Педагогічній енциклопедії" зазначено, що характерною рисою університетської педагогічної освіти є більш широка науково-теоретична підготовка студента. У навчальних планах університетів передбачено спеціалізації та курси за вибором студентів, які дозволяють їм поглибити знання в зазначеній галузі науки. У той же час університети дають випускникам меншу педагогічну та методичну підготовку. У цьому ж джерелі відзначається важлива особливість університетської освіти, яка розглядається як підготовка в університетах наукових та педагогічних кадрів для науково-дослідних та проектно-конструкторських установ, промисловості та сільського господарства, вищих та середніх спеціальних навчальних закладів, загальноосвітніх шкіл та інш. [33: 354, 379]. Різниця між університетською освітою та суто педагогічною у тому, що студенти університетів отримують у більшому обсязі наукову підготовку, студенти педагогічних – педагогічну.

Як зазначено у статті 46 Закону України "Про вищу освіту", учасниками навчально-виховного процесу вищих навчальних закладів є: педагогічні та науково-педагогічні працівники; працівники вищих навчальних закладів; особи, які навчаються у вищих навчальних закладах, власне студенти (слухачі), курсанти, екстерни, асистенти-стажисти тощо [32: 190]. У категорії "система професійно-педагогічної підготовки студентів університетів" від категорії "студент" чітко окреслено спрямованість реалізації професійно-педагогічної підготовки на об'єкт навчання – студента. Разом з тим, здійснення професійно-педагогічної підготовки студентів університетами зобов'язує чітко визначати її особливості, які є похідними від самого типу вищого навчального закладу – університету, а також від типу самого університету.

Консорціум університету та установ, які утворюють мережу здобуття, ефективного доступу до навчання, розповсюдження та поєднання новітнього знання та досвіду, культури називають *системою університетської освіти* [34: 6]. Такий підхід до організації вищої освіти дає можливість відроджувати вітчизняні традиції університетської освіти з розповсюдженням ідей серед населення шляхом об'єднання суспільства навколо центрів високого рівня освіти як у столиці країни, так і у регіонах. Разом з тим, система університетської освіти з університетом та об'єднанням установ і організацій у регіонах урізноманітнює сферу освітніх послуг країни, підвищує її конкурентоспроможність на світовому ринку послуг *єдиного освітнього простору*.

Європейський освітній простір – не тільки нова система управління навчанням (learning management system, LMS), але й галузь співробітництва та обміну на основі відкритих технічних стандартів [35]. Побудова *єдиного освітнього простору* є новітньою тенденцією розвитку вищої школи, його розглядають як мету, засіб [35] та результат реалізації концепції eBologna [36: 89].

Установами, що в перспективі мають співпрацювати у межах освітніх мереж та спілок для забезпечення економічно ефективної освіти особам будь-якого віку, мають стати університети як вузлові елементи у мережі Європейського освітнього простору [35].

На загальноєвропейському рівні побудова Європейського освітнього простору потребує проведення досліджень та розробок, що мають спрямовувати та підтримувати її розвиток у формі послідовних кроків (дорожня карта), виконання завдань щодо гнучкого обслуговування зростаючої кількості студентів у контексті неперервної освіти (масова індивідуалізація вищої освіти).

Реалізація проекту має технічні (наприклад, організація взаємодії окремих мереж), педагогічні (структура навчального процесу), організаційні (наприклад, поєднання навчальних одиниць із сертифікацією), економічні (питання повторного, сумісного використання матеріалів та послуг) сторони, а також тісно торкається питань управління, оцінки тощо.

На основі проведеного семантичного аналізу *системою професійно-педагогічної підготовки студентів університетів* у контексті єдиного європейського освітнього простору будемо називати певну множину взаємопов'язаних елементів, що утворюють цілісність, завдяки якій на високому рівні науковості реалізуються завдання гуманізації фахової (фундаментальної) складової університетської освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ НА ЛІТЕРАТУРИ

1. Философский энциклопедический словарь / Губский Е. Ф., Кораблева Г. В., Лутченко В. А. – М.: ИНФРА-М, 2007. – 576 с.
2. Вікіпедія [Електронний ресурс] / С. Словари и энциклопедии на Академике. – Режим доступу: <http://dic.academic.ru/dic.nsf/enc1p/43730> – 14.03.2009 г. – Назва з титул. екрану.
3. Калашников В. В. Сложные системы и методы их анализа // Новое в жизни, науке, технике. Сер. "Математика, кибернетика". – М.: Знание, 1980. – № 9. – 62 с.
4. Вентцель Е. С. Введение в исследование операций. – М.: Советское радио, 1964. – 388 с.
5. Форрестер Дж. Мировая динамика. – М.: АСТ, 2003. – 379 с.
6. Современная энциклопедия [Электронный ресурс] / С. Словари и энциклопедии на Академике. – Режим доступу: <http://dic.academic.ru/dic.nsf/enc1p/43730> – 14.03.2009 г. – Загол. с екрана.

7. Томашевський В. М. Моделювання систем. – К.: Видавнична група BHV, 2005. – 352 с.: іл.
8. Толковый словарь Ушакова [Электронный ресурс] / С. Словари и энциклопедии на Академике. – Режим доступа: <http://dic.academic.ru/dic.nsf/ushakov/1024514> – 14.03.2009 г. – Загол. с экрана.
9. Толковый словарь Даля [Электронный ресурс] / С. Словари и энциклопедии на Академике. – Режим доступа: <http://dic.academic.ru/dic.nsf/enc2p/353618> – 14.03.2009 г. – Загол. с экрана.
10. Большой энциклопедический словарь [Электронный ресурс] / С. Словари и энциклопедии на Академике. – Режим доступа: <http://dic.academic.ru/dic.nsf/enc3p/272514> – 14.03.2009 г. – Загол. с экрана.
11. Российский энциклопедический словарь. В 2-х тт. / Под ред. Прохорова А. М. – Т. 2. – М.: Большая российская энциклопедия, Научное издательство, 2000. – 1024 с.
12. Вишнякова С. М. Профессиональное образование. Словарь. Ключевые понятия, термины, актуальная лексика. – М.: НМЦ СПО, 1999. – 538 с.
13. УСЕ. Універсальний словник-енциклопедія / Гол. ред. ради чл.-кор. НАНУ М. Попович. – К.: Всеуито, Новий друк, 2003. – 1414 с.
14. Словарь терминов антикризисного управления [Электронный ресурс] / С. Словари и энциклопедии на Академике. – Режим доступа: <http://dic.academic.ru/dic.nsf/anticris/73270> – 14.03.2009 г. – Загол. с экрана.
15. Википедия: [Электронный ресурс] / С. Система. – Режим доступа: <http://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%A1%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B5%D0%BC%D0%B0> – 21.03.2009 г. – Загол. с экрана.
16. Бирюкова Н. А. Взаимодействие мастера производственного обучения и классного руководителя СПТУ в решении воспитательных задач: Автореферат дисс. ... канд. пед. наук. – Л., 1988. – 19 с.
17. Толковый словарь Ушакова [Электронный ресурс] / С. Словари и энциклопедии на Академике. – Режим доступа: <http://pda.academic.ru/termin.php/ushakov/943666> – 17.03.2009 г. – Загол. с экрана.
18. Ожегов С. И. Словарь русского языка. – М.: Сов. энциклопедия, 1973. – 847 с.
19. Современный толковый словарь русского языка Ефремовой [Электронный ресурс] / С. Словари и энциклопедии на Академике. – Режим доступа: [www/ http://dic.academic.ru/dic.nsf/ushakov/943666](http://dic.academic.ru/dic.nsf/ushakov/943666) – 21.03.2009 г. – Загол. с экрана.
20. Энциклопедия профессионального образования: Книга для преподавателя. – Т.2 / под ред. Батышева С. Я. – М.: Профессиональное образование, 1999. – 440 с.
21. Большая советская энциклопедия [Электронный ресурс] / С. Словари и энциклопедии на Академике. – Режим доступа: <http://dic.academic.ru/dic.nsf/bse/124603/%D0%9F%D1%80%D0%BE%D1%84%D0%B5%D1%81%D1%81%D0%B8%D0%BE%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B0%D1%8F> – 17.03.2009 г. – Загол. с экрана.
22. Педагогическая энциклопедия / Гл. ред. И. А. Каиров. – М.: Сов. энциклопедия, 1966. – Т. 3. – 880 с. (Энциклопедии. Словари. Справочники).
23. Семиченко В. А. Концепция целостности и её реализация в профессиональной подготовке будущих учителей: дисс. ... докт. псих. наук: 19.00.07 / Семиченко Валентина Анатоліївна. – К., 1992. – 432 с.
24. Про Національну доктрину розвитку освіти: Указ Президента України // Законодавчі акти України з питань освіти: 36. – К.: Парламент. вид-во, 2004.
25. Концептуальні засади розвитку педагогічної освіти та її інтеграції в європейський освітній простір / Затверджено наказом МОН № 998 від 31.12.2004 р. – Харків, 2004. – 8 с.
26. Сметанський М. Шляхи удосконалення педагогічної підготовки майбутніх учителів // Шлях освіти. – 2002. – № 4. – С. 36-39.
27. Енциклопедія українознавства: Словникова частина / Гол. ред. В. Кубійович. Т. 5: Перевидання в Україні. – Львів: НТШ, 1996.
28. Вікіпедія: Вільна енциклопедія [Електронний ресурс] / С. Вища професійна освіта. – Режим доступу: http://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%92%D0%B8%D1%89%D0%B0_%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%84%D0%B5%D1%81%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%B0_%D0%BE%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%B0 – 19.03.2009 г. – Назва з титул. екрану.
29. Глузман А. В. Профессионально-педагогическая подготовка студентов университетов: теория и опыт исследования: Монография. – К.: Поисково-издательское агентство, 1998. – 252 с.
30. Козаков В. А. Психологія діяльності та навчальний менеджмент: Підручник. У 2-х ч. – Ч. І. Психологія суб'єкта діяльності. – К.: КНЕУ, 2000. – 243 с.: іл.
31. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник. – К.: Либідь, 1997. – 376 с.
32. Закон України "Про вищу освіту": Науково-практичний коментар / За заг. ред. Кременя В. Г. – К.: Вид-во ПП "СДМ-Студіо", 2002. – 327 с.
33. Педагогическое образование // Педагогическая энциклопедия: В 4-х т. – Т. 3. – М.: Сов. Энциклопедия, 1964. – 880 с.
34. Мещанінов О. П. Сучасні моделі розвитку університетської освіти в Україні: Монографія. – Миколаїв: Вид-во МДГУ ім. Петра Могили, 2005. – 460 с.
35. Европейская зона высшего образования [Электронный ресурс] / С. Научная библиотека ХНУРЕ. – Режим доступа: <http://www.lib.kture.kharkov.ua/ua/elehx28/1.php> – 1.03.2009 – Загол. с экрана.
36. Дмитриченко М. Ф. Вища освіта і Болонський процес: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Дмитриченко М. Ф., Хорошун Б. І., Язвінська О. М., Данчук В. Д. – К.: Знання України, 2006. – 440 с.

Матеріал надійшов до редакції 22.01. 2009 р.

Сидорчук Н. Г. Суцностная характеристика категории "система профессионально-педагогической подготовки студентов университетов" в контексте единого европейского образовательного пространства.

В статье представлена суцностная характеристика понятия "система профессионально-педагогической подготовки студентов университетов" на основе семантического анализа его составляющих. Исследование ориентировано на модернизацию образовательного пространства в контексте евроинтеграционных процессов. Результатом написания статьи является формулировка рабочего определения исследуемого явления.

Sydorchuk N. G. The Intrinsic Characteristic of a Category "System of Professional-Pedagogical Preparation of University Students" in the Context of Uniform European Educational Space.

In article the intrinsic characteristic of concept "system of is professional-pedagogical preparation of university students " on the basis of semantic analysis of its components is presented. Research is focused on modernisation of educational space in a context of Euro integration processes. The result of a writing this article is the formulation of working definition of the investigated phenomenon.